

MAGYARORSZÁG

1848

BUDÁN,

A' magyar királyi egyetem nyomdája betűivel. 1848.

V e z é r s z ó .

A magyarok ősei majd ezer év előtt vérrel szerezték e' hazát; messziről jöttek dk, egy más világ rész szilaj, vitéz, vasként erős férfiai, 's mivel hosszú hányatás után megtetszett nekik azon szép térség, melly a' Tisza és Duna közt terjed el, először is azt foglalták el. Árpád alatt szereztetek e' hon; első vagy szent István hozta be a' keresztény vallást, ezzel együtt a királyságot és sok egyházi és világi rendű idegent.

Második Endre alatt (1222) kelt az aranybulla, melly szabadságot, hatalmat adott úrnak és nemesnek, de a' népről még csak említést se ton.

Hosszú szakadatlan küzdés következett ezután; sokáig csak egymást marta a magyar, de később a' tatár, török és németek pusztításai elfeledtetek vele,

IV

de mindig csak darab időre, az egymás elleni agyarkodást.

Sok századon keresztül tartott a' magyar nemeség küzdése; legvitézebbjei csatákban hultak el, sokat a' török hurczolt rabságra, nem keveset meg a' német tanácsosok üldöztek, s veszettek el.

E' közben a' nép, mellynek más neve nem volt, mint „paraszt” dolgozott, hogy szinte megszakadt belé, e' mellett nagy része hetekig is alig látott meleg ételt. És nem jutott eszébe csak egynek is meg-sajnálni e' nyomorult, de jó népet; — neki csak bot és iga között lehetete választani.

Végre az úr onnan az égből maga sajnálta meg elnyomott, vagy legalább elhagyatott népét: férfiakat adott e' honnak, kik hangosan, hogy a haza megdőrdült bele, hirdetni kezdek: emelnők fel testvéreinket a' szántó vető szegény népet földhöz ragadt silány helyzetéből, ha azt nem akarjuk, hogy Isten átka végkép lesújtsa e' nemzetet.

Üldöztetést, gúnyt kelle azoknak szenvedniök, kik ezt hirdetni merek, 's miként minden igazság első apostolai, közülök is sokan kiérdemlék a' martyrkoronát.”

És most, midőn e' sorokat olvassátok, Isten csudáinak legnagyobbika végbe ment. „Nem bántják többé azokat, kik a' nép ügyében szólnak,” – nem, mert a' nép ügyének szent és igaz voltát ma már minden becsületes ember megismeri, tagadni többé senki nem meri.

Ti szegény mellőzött parasztok! ti most már ép úgy fiai vagytok a' hazának, mint volt eddig az úr és nemes.

Szerezhettek földet, nevelhetitek gyermekeiteket, befogtok jární választásra velünk együtt oda, hova eddig csak a' nemes ember léphetett bé szabadon; mert számatokra rendszeren csak akkor nyílt meg a' vármegye ház kapuja, ha nyakatokban hegedű, lábaitokon bilincs csüggött.

Nyitva lesz most az ajtó előttetek épen úgy, mint mi előttünk, és a' kik köztetek jámborság, tapasztalás és becsületességük által megnyerik a' bizodalmat, ott fognak ülni a' törvény házbán, nem mint rabok; hanem mint szabad polgárok, mint bírák.

Nem értitek úgy-e; hogyan is érthetnétek ti ezt egyszerre, hisz ezekről se nektek, se apáitoknak nem szóltak tán egy szót is? Úgy-e, én vagyok az, a' ki néktek ezt először elmondom, elmondom öröm könnyű szemmel, és áldást esdve Istentől azon férfiak-

VI

ra, kik értetek küzdöttek, áldást eddig volt uraitokra, kik a' régi tartozást – későn ugyan, de annál nagyobb készséggel – egyszerre fizetik le; áldást főleg azon jó király fejére, ki e' törvényt szentesíté, és a' kegyes fejedelem öcsére, ki a' királyt rá bírta, hogy e' törvényt szentesítse.

Nemzeti ünnep volt eddig is Magyarorszáiban, István napja; mátol fogva kettős ünnep legyen, István szeretett nádorunk emlékére is – mert ő volt, ki a' legsúlyosb időkben a' nemzet jobbjával egyesült, hogy értünk és értetek velük bukják, velük győzzön.

Győztünk barátim! és mátol fogva ti velünk egy szabad honnak szabad polgárivá egyesültetek.

Ti kik jobbágyok lettetek már születésiekkor – mint szabad emberek fogtok sírba szálni, hogy elmondjátok apáinknak: hogy mi az ősök bűneit jóvá tettük, 's veletek testvér kezét szorítván, megesküdünk, hogy „egymástól soha többé el nem szakadunk.”

Mit ad a' haza a' népnek?

E' könyvecskét azok számára írom, kik ekkorig „parasztoknak” neveztettek. Magyarorszáiban tudniillik voltak egyházi, és világi fő urak, aztán nemesek, a' királyi városokban pedig úgynevezett polgárok. Ezen osztálybeliek bizonyos időkben, valahányszor a' koronás király őket összehívta, megjelentek Pozsonyba „Országgyűlésre.” Érsekek, püspökök, főispányok, hercegek, grófok, bárók egyenként külön királyi levélben hivattak föl országgyűlésre; a' nemesség pedig betódult a' vármegyeházára, 's ott voksolt mind addig míg csak „két követ” szótöbbség útján megválasztva nem volt.

Mivel pedig Magyarország, Slavonia vagy Tótországgal együtt ötvenkét vármegyéből áll, – történt, hogy a' megyék részéről mind össze száz négy követ jelent meg országgyűlésre. Horvát és Dalmát ország, vagy is Magyarország kapcsolt részei szinte felküldék követeiket; valamint a' Jászkun és Hajdúkerületek is, ezekhez járultak még végre a' káptalanok és szabad királyi városok követei.

Pozsonyban két különböző teremben, vagy is nagy szobában történt a tanácskozás. Az egyházi és világi fő fő urak, vagy is: az érsekek, püspökök, főispányok és általában az úgynevezett országnagyok, vagy is mágnások egyik teremben ültek össze, hosszú asztalok vagy táblák körül: a honnan az országgyűlés ezen része „fölső táblának” neveztetett.

A követ urak pedig egy másik teremben tették az úgynevezett „alsó táblát.” Elnöknek neveztetett az, a ki a tanácskozásokat megnyitotta, vezérelte, ‘s ha szükség volt, azoknak végét szakasztotta. A fölső tábla elnöke volt a „nádor ispány” a király után első személy az országban. Az alsó táblán pedig egy királyi főtisztviselő volt, kit personalisnak, újabb időben személynöknek hívtak, mivel a király személyét képvisel:

A két tábla együtt véve „törvényhozó testületnek” neveztetek azért, mivel hosszas tanácskozás útján ők határozták meg, minek kelljen történni, a haza boldogságára nézve.

Csak röviden akarom elmondani, miképen történt mind ez.

A követek még mi előtt elindultak volna Pozsony felé, „utasítást” kaptak, az az a vármegye gyűlésén előre kidolgozták, mit sürgessenek oda fön a követek. így példának okáért egyik vármegye meghagyta követeinek, hogy a régi törvényeket újra élesztessék föl, mellyekben haza árulás bűnébe esik, ki Magyarországból (kiváltképen pedig a bányákból)

az aranyat és ezüstöt titkon kiviteti, minthogy az által a' nép elszegényül; – másutt panasz volt azért, hogy a' só olly igen drágán adatik; voltak olyan megyék is, a' mellyek keserűen kikeltek az ellen, hogy nem volt szabad se könyvet se újságot, vagyis hírlapot nyomtatás alá adnunk, ha csak előbb bizonyos emberek, kik Bécsben nevezettek e' hivatalra, 's jó fizetést húztak, előbb az írott munkát át nem olvasták. Ezen emberek „censorok”nak nevezettek; ezek tetszés szerint kitörlek mind azt, mi az d vélekedésük szerint káros lehet, sőt gyakran az egész művet is eltilták. Így történt, hogy a' legjobb gondolatok már születésök előtt elfojtattak, és nem jöhettünk tisztába arra nézve, mit kellene tennünk, hogy az édes hon valahára fölvirágozhatnék.

Ezek, és éhez hasonlók voltak a' követek számára készült utasításokba foglalva. Csak hogy meg kell jegyeznünk, hogy a megyék nem mind egyformán gondolkodtak. Néhol azt hitték, hogy legjobb lenne a' réginél megmaradni, ezek tehát azt szerették volna, hogy a' nemes ember adót ne fizessen, katonáskodni ne tartozzék, hogy a' jobbágyok az úrbéri tartozások alól föl ne mentessenek 's t. Az ilyeneket „conservativek”nek nevezték, mivel mindent a' régi állapotban akartak conserválni, azaz megtartani.

Másutt liberálisok léptek föl, vagyis olyanok, kik a' néppel szívesen, és testvéri érzelem közt akarták megosztani szabadságaikat; ezeket oppositio-nak vagy ellenzéknek is nevezték, mivel ellenzettek, hogy a' nép tovább is kizárva maradjon a-

zon jótéteményekből, mik őt isteni és emberi törvények szerint illetik.

A' conservativek és liberálisok két külön pártot képeztek, 's mindenik azon volt, hogy az d részérdi menjen föl követ országgyűlésre, meg hogy az útasításokba azok foglaltassanak belé, miket ezen párt akar.

Ebből sokszor szomorú összeütközések származtak, millyenektől minden jó hazafinak őrizkedni kell, mert rendesen a' nemzet szabadsága szenved miattok.

Mikor már az utasítások elkészültek, közgyűlés hirdettek, begyűlt az úri, és gatyás nemesség, és a megválasztott követeknek meg kellett esküdniök, hogy mindenben híven ahoz fogják magokat tartani, mi az utasításban ben foglaltatik.

Fölmentek most már egyenesen az országgyűlés helyére, melly nagyon régtől fogva Pozsony városa volt, közel Bécshez, egészen az ország szélén. Lejött Bécsből urunk királyunk 5-dik Ferdinánd d főlsége, vagy leküldé maga helyett egyik legközelebb rokonát, ki is az országgyűlést ünnepélyes szertartással megnyitá, s azután csak hamar Bécsbe tért vissza, magokra hagyván a' két tábla tagjait.

Elkezdődtek nem sokára a tanácskozások es pedig a' tekintetes karok és rendeknél vagy is az alsó táblán. Itt mindenek előtt a' király kívánatait vették tárgyalás alá; ilyenek lehetek: az ország adjon katonát, határozzon adót, – néha «pedig ilyenek is: a' Duna, Tisza, 's egyéb folyók kiáradásai ellen miként lehetne a lakosságot biztosítani? 's több e féle.

Hosszú és heves vitatkozások folytak el, míg a' RR-ek (rendek) valamiben megállapodtak, nem csak az utasítások akaszták meg igen gyakran a' követet, hanem a' másik párt embereinek okoskodása, valamint az elnöknek észrevételei is. Végre, ha valamiben megegyeztek, átküldék azt a' méltóságos főrendekhez, t. i. a' felső táblára. Itt újra hosszú harcz keletkezett a' fölött, elfogadják-e a' RR-ek üzenetét, vagy visszaküldjék? Igen sokszor megtörtént, kivált korábbi országgyűléseken, hogy valamely üzenet csak azután fogadtatott el a' főrendek által, midőn a' javát magok a' rendek visszahúzták, csak hogy az elenségeskedésnek vége legyen.

Ha nagy nehezen mind a két tábla valamiben megegyezett, — ez „törvényjavaslatnak” neveztetek; ezután a' fősége koronás királyunk színe eleibe alázatosan fölterjesztett abbeli kéréssel, méltóztatnék azt kegyesen elfogadni, jóváhagyni, megerősíteni, „szentesíteni.” A' mit király ő fősége szentesít, az törvény, a' törvény szent, és annak minden honpolgár, tehát az ország minden lakosa engedelmeskedni tartozik!

Így hozattak eddig Magyarországon a' törvények!

Az illy törvények, máskép törvényczikkelyek (minthogy több külön czikkből álltak) annak rendeszerint elküldettek a' megyékhez kihirdetés végett, 's a megyei, 's egyéb tisztviselőknek meghagyatott, hogy a' törvények épségben tartására felügyeljenek.

Lássuk most közelebbről, milyen volt a' jobbágyok, vagy is az úgy nevezett „parasztság” sorsa.

A' parasztot nem kérdezték meg soha az iránt, a mit tőle megkívántak; neki megparancsolák, hogy ezt, vagy amazt tegye, de nem tárták őt érdemesnek arra, hogy meg is magyarázták volna neki, miért kívánja tőle a' haza e' vagy ama szolgálatot.

Szolgabíró adta tudtára az országos terhek mi-voltát, uradalmi tiszt, sőt gyakran a' hajdú emlékez-teié földes ura iránti kötelességeire. Ha a' hazának katona kellett, ezt a' parasztok sorából szedték, ha katonának szállás kelle, katona uramat szállásra a.' paraszthoz adák. Ő fizeté a' hadi adót, d főzött kato-nája számára, d adott takarmányt, 's azt a' kelld hely-re el is szállítá. Út csinálásra, vízkiöntések elleni gá-tak építésére őt hajtá a' vármegye, 's mégis utakon, révek és hidakon vámot más nem fizetett, mint a'pa-raszt. A' megye urainak, sőt ez előtt nem rég bár-melley úrnak kocsijába tartozott befogni fáradt lovát, ha tán csak fél órával előbb fogta is azt ki saját eké-je vagy szekere eldől. Ő járt el úr dolgára, 's az esztendő szebb napjait nem saját gazdasága gyarapí-tására fordítá, hanem földes ura szolgálatában vesz-tegeté el. Ő adott csekély terméséből kilenczedet lí-rának, tizedet főpapjának – sőt viselé a' házi adót is a' nemesség helyett. És mit kapott d viszont ennyi 's még ennél több szolgálatért? Azt kapa, hogy nyá-ron által izzadás közt begyűjtött szerzeményiből alig maradt télre annyija, hogy d és övéi nyomorú létö-ket jövd tavaszig eltengethették. Mindenki hasznát

vette szegénynek, de neki használni senki sem akart. Csuda-e tehát, ha az, kit eddig parasztnak nevezünk, de kit ezentúl honfitársunknak nem csak nevezendünk, te tetteleg illyenül el is ösmerendjük – ha eze k mind ekkorig nem is tudák voltaképen, mi a' haza? Mostoha volt irántok a' hon, lehete-e kívánni, hogy ők a' hazán fiúi szeretettel csüggjenek?!

Eddig nem tudtátok a hazát szeretni, mert nem tudtátok, mi a' haza, de ha tudtátok volna is, nem szerethettétek volna azért, mert töletek mindig csak kívánt, mindig csak vett, de adni nem adott.

Mától fogva tudnotok kell mi a' haza, 's hiszem, hogy midőn ennek tiszta tudatára eljutottatok, szeretni fogjátok azt, miként jó gyermek szeretni szokta édes szülőit.

Mától fogva rátok nézve Magyarország többé nem az, mi eddig volt, mától fogva megnyílnak előttetek azon sorompók, mik által tőlünk úgy nevezett úri emberektől elzárva voltatok, beléptek a' haza nagy kertjébe, nem azért egyedül, hogy ott napszámoskodjatok, hanem hogy a^ közös erővel természet gyümölcsöket velünk együtt testvéri egyetértésben szedjétek s élvezzétek.

Elmondom tehát hímezés hámozás nélkül, mi a' haza átaljában, 's különösen mi a' „magyar haza” rátok nézve szeretett polgártársak, elmondom, mi jó-téteményekben részesültök ez napságtól fogva, 's végül, mit kíván a' hon minden egyes hazafitól.

„Haza” édes atyámfiai, azon föld, mellyen születtünk, hol apánk, nagy apánk, és őseink szü-

lettek; a' magyarnak hazája azon nagy kiterjedésű szép föld, mit „Magyarországnak” neveznek, úgy is szoktuk ezt mondani, hogy mindaz, mi a' magyar szent koronához tartozik, Magyarországot teszi.

Azok pedig, kik Magyarországon folyvást, állandóul laknak, egytül egyig honfiak; mivel pedig széles e' hazában nem csak olyanok laknak, kiknek anyanyelvük magyar, kitetszik miszerint azok is, kik más nyelven beszélnek, millyenek például a5 németek, tótok 's a t. honfitársaink. A' hazát úgy kell képzelnünk, mint egy ház népet; szeretetben és békességben élünk egymás közt, 's kiki közülünk azon van, hogy a' haza javát erejéhez képest előmozdítsa. Lehet pedig a haza javát sokfélekép előmozdítani, 's áltáljában azt mondhatni, hogy minden becsületes foglalkodás, legyen az szántás vetés, mesterség, kereskedés, tudományos munkálkodás, nem csak a' mindennapi kenyeret szerzi meg az egyeseknek, hanem egyszersmind a' hazát is erősebbé, nagyobbá, szabadabbá emeli.

Azért is hozzá kell szoknunk, 's gyermekeinket is jókor hozzá szoktatnunk, hogy azon munkát, mit a' törvény ránk mér, vagy a' mit valaki maga akaratjából választ, jó kedvvel és minél becsületesebben teljesítse. Rósz cseléd az, a' ki ha a' gazdát háta mögött nem érzi, lehasal, és dolog helyett nagyot alszik, de esztendő végével a' bért még is megkívánja, épen így áll a' dolog akkor, ha fölszólíttatván, hogy a' haza érdekében tegyünk valamit, – a' föl vállalt kötelességet híven nem teljesítjük.

Hogy a' hazában kiki dolga után láthasson, szükséges gondoskodni a' felől, hogy idegenek p. o. dél-keletről a' török – be ne rontsanak, 's a' mit itheron nagy fáradtsággal megtakarítottunk, tölünk el ne rabolják, gyermekeinket kardra ne hányják, magunkat és feleségeinket rabszolgaságra el ne hurczoljanak. Erre nézve az ország bizonyos számú katonaságot szokott tartani. Jegyezzük meg tehát, hogy a' katona csak arra van, hogy törvényes királyunkat, és minket, vagy is egy szóval a' hazát idegenek ne bánthassák.

Azok közt, miket a' mostani országgyűlés végzett, 's miket itt elmondani szándékom, nevezetes azon határozat, hogy „ezentúl a' magyar katonaságot – ha csak háború nem üt ki – az országból kivinni szabad nem leszen, idegen katonát pedig – mint eddig számtalanszor történt – az országba behozni szinte nem lesz szabad.”

Mindjárt szívesebben megy katonának akármelylyikünk, ha azt tudja, hogy a' katona hazánk szabadságunk alkotványunk *) 's törvényes királyunk

*) Szükséges minden hazafinak tudni, mit jelent e' szó „alkotvány.” Hol az uralkodó vagy fejedelem úgy bánthatik népével, a' mint neki tetszik – ott nincs alkotvány. így p. Ő. Törökországban a' szultán vagy is császár mihelyt eszébe jut, selyem zsinórt küld legelső embereinek is, 's a' nélkül, hogy birok eleibe állíttatná, megfojtatja azokat tetszés szerint, akár bűnösök akár nem. Orosz vagy Muszkaországban a' czár olly nagy hatalommal bír, hogy a' birodalmában lakó római katolikusokat eltiltja

védője, ha tudja, hogy nem viszik ki édes hazája határbőit, hogy más nemzetek szabadságának elnyomására eszközül használják.

Tudjuk tehát, hogy a' magyar haza azon nagy kiterjedésű szép föld, melly a magyar szent koronához tartozik; tudnunk kell most már azt is, hogy mi ezen szép hazának szabad polgárai vagyunk mindnyájan, különbség nélkül, akár gatyában, akár nadrágban járjunk, akár legyünk földmivelők, kézművesek, akár tanítók, vagy tisztviselők. Tudnunk kell, hogy paraszt nincs többé; és hogy ezen név Martius 15-ke óta a' „nép” nevébe beleolvadt.

Martius tizenötödike nagy nap, 's méltó arra, hogy míg e' honban szabad nép leend, emléke áldva legyen, valamint azoké is, kiknek e' nagy nap dicősége köszönhető.

A' nép állása most már következő: az a' mit eddig valaki jobbagytelkül bírt, e' pillanattól fogva sajátja, 's így többé nem az uraságé, mint eddig volt;

vallások szabad gyakorlatától, 's ő határozza meg kénye kedve szerint, ki mint imádja Istenét. Ha pedig valaki ősei hitéhez hű akar maradni, azt legszigorúbb büntetéseknek veti alája. Illy országokban nincs alkotvány. De a' hol a' király és nemzet együtt hoznak törvényeket, 's a' király maga sem tehet mást, mint a' mit a' törvény megenged, azon ország alkotványos országnak nevezetik, 's azon törvények, – mellyek a' nemzet szabadságait magokban foglalják – alkotványnak neveztetnek. Magyarország alkotványos ország, 5-dik Ferdinánd – kit az Isten sokáig éltesen – alkotványos király.

kiki eladhatja telkét szabadon, vagy vehet hozzá – ha tehetsége van többet is, d és örökösei teljes szabadsággal bírják azt: ‘s a’ kinek örököse tán nem volna, hagyhatja a jószágát, a’ kire akarja.

Úr dolgára vagy is robotra nem hajtják azon pilantattál fogva, mellyben a’ fölterjesztett törvényjavaslat királyi szentesítést nyervén kihirdettetik.

Barmait tehát kiki saját földjei művelésére használhatja, nem kell félnie, hogy akkor hajtják úrbéres munkára, mikor saját házánál legtöbb a’ baj, mikor tulajdon gazdasága alig várhatja a’ munkás kezét.

Nem kell féltenie ekéjét, hogy uraság földét szántva kopik el, sem szekerét, hogy hordáskor az uraság termése alatt törik össze; nem kell cselédet tartania azért, hogy maga helyett robotra küldje, csakhogy ez alatt saját gazdasága hiányt ne szenvedjen. Felszántja ‘s beveti földjét, ‘s ha Isten úgy akarja, learat és be is hord, a’ nélkül, hogy földes líri munkáról csak hallana. Nem fog megjelenni az uradalmi tiszt, hogy minden kilenczedik keresztet ura számára lefoglaljon, nem jön senki, hogy a’ papi tizedet követelje.

És a’ szorgalmas gazda, a’ kinek tehetsége és ideje marad, miután saját gazdaságát renden hagyta – beköszönt előbbi földes urához, és annak munkáját magyar őszinteséggel följánlja; – megalkusznak feliben, vagy pénzül, ki mint jobbnak látja; – ‘s ennek azután a’ lesz a’ vége, hogy aratáskor nem az ő földérdi viszi más el a’ termés egy részét, hanem ő szállít haza előbbi ura, s mostani szomszédja földé-

ról. Mondjátok, nem lesz-e kedve minden jobb embernek a' munkához? szeretni fogja kiki a' földet, mert az sajátja, mert az munka után neki, és övéinek kenyeret nyújt; érezni fogja, hogy ő szabad, mert látandja, hogy csak olly munka kívántatik tőle, mi vagy neki, és övéinek hoz hasznot legközelebb, vagy pedig a' szeretett köz haza javára fog szolgálni.

Gazdaságtok tehát ez oldalról biztosítva lesz; – ámde még ez nem elég; szabadságtok még sokkal tovább terjed. Eddig a' falubíróján kívül senkit nem választottatok, úri széken nem mindig az volt bíró, a' kit ti szerettetek volna; a' vármegye urait pedig csak akkor tanultátok ismerni, midőn „nagyobb bajotok volt” ‘s azért féltetek a' szolgabíráktól, és alispántól, de azt nem szerettétek, nem is szerethetétek, mivel mások választották azokat számotokra, Többé nincs különbség nemes és nem nemes közt; ‘s ezentúl szeretni fogjátok bíráitokat, ‘s tisztviselőiteket, mivel azokat magatok választjátok.

Mindaz, a' ki legalább negyed telekkel bír, meg fog hivatni a' választásra; nem sokára megyéiteken összeírják azokat, a' kik a választásokban részt veendének, ‘s mikor aztán urunk királyunk az országgyűlést egybe akarja hívni, összegyülekeztek az arra rendelt helyeken, ‘s megmondja közöletek kiki szabadon és egyenként, hogy kit akar követül küldeni az országgyűlésre. Keressétek ki azon férfiakat, kikben legjobban bíztok, kikről tudjátok, hogy a' népet szeretik, ismerik annak bajait, és úgy ekézni fognak azokat meg is orvosolni. KérjeteK tanácsot az értelmesebbektől

arra nézve, hogy mit kelljen tennetek, de különben is papjaitok, jegyzők, tanítók, 's mind azok, kik köztek eddig is valami hivatalt viseltek, szívesen felvilágosítanak benneteket. Ha olyan emberek mennek fel országgyűlésre, a' kiket ti is választotok, figyelmezni fogtok azok cselekedetire, részvétellel viseltetek a' törvényhozás intézkedései iránt, és így lassan lassan ismerni tanuljátok a' szabadság azon gyümölcseit, mikről apáitok nem is hallottak, 's miről néhány nap előtt még magatok is alig álmodtatok.

Nem elég, hogy jó törvények hozassanak; szükséges ezen felől, hogy minden ember tiszteletben tartsa a' meghozott törvényeket, tehát jó lelkű bírák is kellenek; mert csak akkor tudjuk igazán tisztelni a' törvényt, ha látjuk, hogy az csak azokat sújtja, kik megérdemlik.

Ha a' bírák tiszta lelkiismeretű, becsületes és józan belátással bíró emberek, nem kell attól tartanunk, hogy az ártatlanok, árvák, özvegyek 's tehetetlenek sanyargattatni 's elnyomatni fognak; – nem keilend félnünk, hogy a' szegény nem talál seholy igazságot. Illyesmi csak ott történik, hol a' nép nem ismeri bíráit, hol a' bírók rossz lelkűek, 's olyanok, kik pénzért lelköket is áruba bocsátják. De ha a' bírák közületek is fognak választatni, ha a' hozzátok hasonló is benn ülend a' törvényszékben: ti lesztek az elsők, kik elmondjátok: bármit ítéljen felőlem a' törvényszék, én megnyugszom annak ítéletén; mert a' bíró becsületes volta 'a jólelkűségéről meg vagyok győződve.

Pedig lássátok, épen így fog ám lenni ezentúl a' törvényszékekkel „Eskütszékek” lesznek. Jól megjegyezték e' szót: „eskütszék” mert mi egy egész országnak vagy nemzetnek az alkotvány, épen az egyesek szabadsága 's függetlenségére nézve az eskütszék.

Alkotvány nélkül a' fejedelem úgy bánhatik a' lattvalóival, a' mint tetszik; eskütszék nélkül olly ingatag a' polgárok függetlensége, mint a' nádszál, azért még egyszer mondom, tanuljátok meg jól e' szót: „eskütszék.”

Hogy mind erről tiszta felfogásunk legyen, ezeket kell előre bocsátanunk: eddig Magyarország számára a' főbb tisztviselőket király ő felsége Bécsben nevezte ki, 'a' mivel Bécs tőlünk igen messze van, és azok, kik a' királyhoz legközelebb állanak, nem mindig adtak olly tanácsot, minőt a' magyar nemzet kívánt volna: innen történt, hogy tömérdek súrlódás és bajok támadtak itthon, mivel az úri hivatalok közül sokan: például az úgynevezett administratorok nem arra törekedtek, hogy a' nemzet szeretetét megérdemeljék, hanem hogy a' bécsi tanácsadók kedvét kegyét megnyerhessék. Adóztunk is, pénzt is vertek bányá városainkban, még is mindig szegények voltunk, mert a' pénz kifolyt Bécsbe, ott pedig ollyan emberek kezébe került, kik sem a' királynak, sem a' nemzetnek számot adni nem akartak. Sőt nem volt elég, hogy pénzünket kiszítták, hanem ezen felül napról napra több, és pedig iszonyú nagy adósságokat csináltak azon reményben, hogy a' nép ez adó-

ságokat elébb utóbb kifizetendi; ezen felül ép azon bécsi urak, – de a' kik közül igen sok Magyarországbán született – minden úton módon el akarták a' magyar nemzet szabadságát nyomni, egészen lígy, mint elnyomták Ausztriában, Csehországban, és egyébütt.

Azok, kikiről elmondtam, hogy liberális párthoz tartoztak, váltig hivatkoztak törvényeinkre, és elég-nél többször megmutatták, hogy a' mit a' magyar ki-van, az tiszta merő igazság. A' bécsi tanácsadók lát-va: hogy Magyarországbán is kerülnek olyanok, kik a' hazafias szózatot elnyomni készek, – napról nap-ra merészebbek lönek, 's utoljára csak nevelték leg-nagyobb emberink keserű kifakadásait.

Végre folyó esztendei Martius hónap 13-dik napján Bécs polgári fegyvert ragadtak, mert a' nyomást, és sanyargatást tovább már nem tűrhették: az utczákon a' fegyveres nép előtt felolvasták azon hatalmas beszédet, mellyet Kossuth Lajos hazánkfia a' magyarország gyűlésen mondott, 's a' mellyben arra szólítá fel Magyarország karait és rendéit (vagy is magát az országgyűlést) hogy folyamodjanak ó fel-ségéhez azon alázatos kérelemmel, adna alkotványt az Ausztriai birodalom tartományainak, és ne en-gedné, hogy gonosz tanácsadók a' nemzet szabadsá-gait nyirbálják, utoljára pedig semmivé tegyék.

A' bécsieket ezen álnok tanácsadók mindig az-zal ijesztek, hogy a'' magyarok nekik legnagyobb el-lenségeik, és hogy készek elnyomni bármikor is az Ausztriai, vagy egyéb tartománybéliüket. – Most

egyszerre kinyílt a' bécsi polgárok szeme, és látták, miszerint a' magyarok a' helyett, hogy őket bántani akarnák, számokra a' királytól szabadságot kérnek. Ezek következtében tehát, mint már mondtam, fegyvert ragadtak, 's kijelenték, hogy addig meg nem nyugosznak, míg a' (gonosz tanácsadók Bécsből el nem űzetnek.

A' kegyes és jó fejedelem megértvén némelly tanácsadók ebbeli gonoszságát, parancsot adatott, hogy a' városból azonnal eltakarodjanak; a' bécsieknek sok új szabadságot adott, azon fényes küldöttséget pedig, melly az országgyűlésről Bécsbe felment, legkegyelmesebben fogadta, 's ezentúl ígerte, hogy megad mindent, a' mit az országgyűlés a' haza érdekében kívánni fog.

El nem hallgathatom itt azon fényes fogadtatást) mellyet magyaraink a' bécsiek közt tapasztaltak. Kossuth Lajost úgy tekintek, mint szabadító angyalt; fegyveresen jöttek elébe a' polgárok, körülfogák őt, 's kijelenték, hogy őt utolsó csepp verőig készek védeni. Az asszonyok és lányok pedig ünnepi öltözetben járultak elébe, virágokkal hintek be őt, mint a' haza szabadítóját: pedig Kossuth értünk százszor többet tett, mint Bécsért.

Nyertük pedig a' törvényhozás útján koronás királyunk kegyes jóváhagyásából főleg ezeket:

István főherczeg, Magyarország Nádor ispánja „teljes hatalmú királyi helytartóvá” neveztetett ki; azaz: mivel urunk királyunk maga Magyarországon állandóul még most nem lehet – ha-

talmat adott István fő herczeg nádor ő fenségének, hogy Magyarorszában a' király távolléte alatt mind azt tehesse, a' mit csak maga a' koronás király törvényeink értelmében tehetne.

Adott"nemzeti független minisztériumot" azaz: olyan fő tanácsosokat, kik született magyarok, kik állandóul Magyarorszában (Budapesten) fognak lakni.

Minthogy Magyarország jövődő boldogsága ezen férfiak kezeibe van letéve, szükséges tudnunk, mi van közülük mmdegyikre bizva.

Ministerelnök Batthyáni Lajos gr. neki köszönhetjük hogy a' többi ministerek a' nemzetnek oily nagy megelégedésére választattak; ó összehívhatja tanácskozásra a' többi minisztereket a' szerint, a' mint ezt az ország javára nézve szükségesnek látja. Elejökbe terjeszthet egy vagy más tárgyat, hogy a' felöl tanácskozzanak, főkép pedig olyanokat, mik kiváltképen – kizárólag – egyik vagy másik miniszter hatás köréhez nem tartoznak.

Aki ezen kívül a' nemzeti független felelős minisztérium következő' tagokból:

a) Belügy, b) Igazság, c) Pénzügy, d) Honvédelmi, e) Oktatás és vallás, f) Közmunkák g) Gazdaság, kereskedés és ipar. A) Külügy miniszterből.

Lássuk röviden minden egyes miniszter tisztét.

a) A' belügyek minisztere az ország belső' kormányzását vagy is az úgynevezett közigazgatást eszközli, rendezi és vezérli. Tehát gondoskodni fog arról, hogy az ország épségben maradjon, és hogy a'

nemzet szabadsága se külső se belső ellenség által csorbát ne szenvedjen. Ő nemzet gyűlésre törvényjavaslatokat nyújt be arra nézve: miként kelljen az ország és az egyes lakosok személyét és vagyonát megtámadások és illetőleg károk ellen biztosítani; de arról is gondoskodni fog, hogy a' honpolgárok egészsége, józan intézkedések által járvány betegségek ellen megóvassék, tehát azon leend, hogy a' közmunkák minisztere a' posványokat, mellyek a' levegőt megmérgezik, lecsapoltassa, felszáríttassa, és haszonvehető földdé változtassa; továbbá hogy az orvosok minél inkább megtanulják a' néppel való jó bánást, – és ezt az oktatási miniszter által eszközölteti; a papok által pedig arra tankarja a' népet, hogy az orvosoktól ne rettegjen, hanem viseltessék azok iránt bizalommal; hogy pedig a' papok, és községi tanítók ezt kellőkép teljesítsék, erre nézve ismét az oktatási minisztert szólítja fel.

Ő arra is kiterjeszti figyelmét, hogy a' gyámol nélküli öregek és gyermekek számára olyan házak vagy is intézetek épüljenek, hová azok elhagyottságokban visszavonulhassanak, hogy az árvák vagyona lelkiismeretesen kezeltessek, hogy az oktatási miniszter azok neveléséről gondoskodjék.

Továbbá felügyel arra, hogy a' könyvnyomtatás (sajtó) által a' hazára minél több áldás árasztassék, 's azért nem fogja megengedni, hogy azok, kik könyveikben a' nép számára igazságot írnak, üldöztesse nek, sőt inkább hol csak lehet az ilyen írókat illően jutalmazni is fogja; de arra is vigyázni fog, hogy oly-

lyan könyvek ne jöjjenek a' közönség kezébe, mely-
 Jyek a' jó erkölcs vallás haza, és király iránti hűség-
 gel össze nem férnek. Örködni fog, ha váljon a tör-
 vényhatóságok eljárnak-e pontosan tisztükben, a'
 községi elöljárók megteszik-e mind azt, a mit tőlök
 a' törvény megkíván. – Ő íratja össze a' népet, hogy
 így a' nemzet ereje megismertessék, de összeírhatja a'
 földet is, mert e' nélkül nem tudhatni, mit bír meg
 az ország; ő tesz rendelést, ha álnok és hűtelen tiszt-
 viselőket kérdőre kell vonni; de viszont szorosán
 megkívánja, hogy a' törvényes elöljáróknak kiki en-
 gedelmeskedjék.

Láthatni csak ezekből is, mennyi dolga lesz egy
 illy miniszternek; és bizonyára ezen roppant mun-
 kát csak úgy bírhatja meg, ha a' tisztviselők becsü-
 letesen járnak el hivatalaikban, a' polgárok pedig kész-
 séggel teljesítik azt, mit rajok a' törvény szab. –
 Ezen súlyos és sok bajjal járó magas hivatalra a' mi-
 niszter elnök ajánlatából öfelsége Szemere Ber-
 talan urat emelé; szükség, hogy *e* nevet minden
 hon polgár jól megjegyezze; mert azáltal szokunk
 lassan lassan a' szabadság józan használatához, ha
 egy pillanatig sem feledjük azon férfiak nevét kik
 éjjel nappal a' haza boldogítására munkálkodnak.

b) Második helyre tettük az Igazság Miniszte-
 rét; már a' név is mondja, mi lesz dolga ezen mi-
 niszternek. Az, édes atyámfiaik hogy magyar ország-
 ban ne kelljen többé mondanunk „meghalt Mátyás ki-
 rály oda az igazság”. – Ez fog gondoskodni arról
 hogy olly bíraitok legyenek, kiknek igazság szereté-

tében bízhattok; a' büntető és polgári törvényszékek az ő felügyelése alatt állanak azért, hogy ő mindig tudhassa, ki és miért Ítéltetett el. így aztán az ártatlanság benne mindig védelmezőre, & gonosz pedig mindenkor büntetőre talál.

Egyik legszebb tiszte leend az is, hogy ott, hol az igazság kiszolgáltatása körüli törvények hiányosak – ő jobbakat terjesztend a' nemzet gyűlés eleibe; jó törvények, és jó bírák kellene a' népnek, jó törvényekről fog gondoskodni a' miniszter, de arról sem feledkezik el, hogy a' bírák igazságosan ítéljenek. Ő eszközli a' bírák kineveztetését, de – ha megérdemlik azok törvény elibe állíttatását is; az eskütszékek felállítása (mikről fenébb említést tettem) szinte az ő köréhez tartozik; ő gondoskodik arról is, hogy az „ügyvédeknek” olyan állások legyen mihez képest ne függjenek a' bíró kegyétől, 's kényétől, más részt meg arra is ügyel hogy a' perlekedő feleket szükségtelenül és álutakon senki ne zsarolhassa. Szóval, azon kell lennie, hogy az igazság szegény és gazdag számára kedvezés és személy válogatás nélkül szolgáltassék ki.

Ezen hivatalt Deák Ferencz honfi társunk vállalta el; nem szólok róla semmit, ismerik őt e hazában mindenütt, de még inkább ismerni fogják ezután; és tudom ezerén meg ezerén lesznek a' kik áldást kérve fejére azt kiáltják: ilyen embert adjon az ég mind azoknak, a' kik eddig éheztek és szomjúhozták az igazságot.

e) Nem elég ha külső belső ellenségtől nincs mit

tartanunk arra nézve, hogy majd személyünket, vagyunkat bántják; tehát nem elég a' belügy és igazság minisztériuma: szükséges ezen felül, hogy az ország jövedelmeit senki, annál kevésbbé pedig idegek el ne tékozzolják; de még ez sem elég, hanem megkívántatik hogy a' közjövedelem a' haza felvirágzására, tehát saját jólétünk és boldogulásunkra fordítassék. – Ezért kell a' pénzügy miniszter. Ez először megismerkedik az ország jövedelmi forrásaival; ilyenek a' bányák hol pénzt vernek, azon fekvő javak, mellyek eddig kamarai jószágoknak nevezettek, de a' mik most már a' nemzet sajátivá lettek; ilyen a' só árából bejövő pénz; az adó mit eddig csak a' nép egy része fizetett, de mit ezentúl mindnyájan együtt fogunk viselni pap és világi, gazdag és szegény a' szerint a' mint kit isten több vagy kevesebb vagyonnal áldott meg. Az adó kivetés kulcsa itt legtöbb figyelmet kíván, a' mint hogy annak elkészítése legtöbb fáradságba is fog kerülni.

A' pénzminiszter tehát számba veszi az ország jövedelmeit, de számba veszi az ország szükségeit és ezekre teendő költségeket is.

Van pedig egy országnak főkép olly nagyak minő Magyarország, sok és sokféle szüksége: király ő felségét, háza népével kitartani, katonaságot, az ország fő tiszteit, és apróbb hivatalait fizetni, iskolákat állítani, jó tanítókat tartani, utakról csatornákról gondoskodni, és számtalan más.

A' pénz miniszter tehát nagy gonddal előre kiszámítja az ország mellyik szükségére mi fordítassék, a' hol különösen vigyáz arra, hogy egyik vagy másik osztály, egy vagy más vidék olly kedvezésekben ne részesüljön mellyek a' többieknek ártalmára lennének. Annyival nehezebb pedig az ő állása, mivel tudva lévő dolog, hogy ha a' pénz nem oda fordítatik hová kelle, és nem úgy mint megkívántatnék, – nem csak hogy a' tett költség nem hozza meg a' várt hasznót, és úgy szólván hiába vesz, hanem e' mellett nem marad aztán pénz más egyébbszükségekre sem.

Pénzügyminiszter Kossuth Lajos a' ki Magyar országban néhány év előtt a' „védegyeletet” hozta fel, azért, hogy a' mit magunk itthon készíthetünk, ne legyünk kénytelenek azt külföldről méreg drágán behozatni.

Kossuth soká és szorgalmasan tanulta, mint kellene egy olly nagy országnak, minő Magyar ország– jövedelmeivel gazdálkodni; és azért a' kik őt ismerik meg vannak győződve, hogy a' haza pénze jobb kézben nem lehet mint nála.

d) Azt mondtam, hogy ha külső' 's belső' ellenségtől kell tartanunk, egyikünk sem láthat jó kedvvel dolga után. Vegyük csak hogy valaki a' török határhoz közel lakik, nem kell-e szüntelen attól rettegnie, hogy majd rajta ütnek, 's mindenét elrabolják; hát itthon nincsenek e' minden féle rossz emberek, dolog kerülök a' kik mindig csak a' máséra ásítognak? egy szóval ha a' nemzetnek szabadsága, a' polgároknak pedig személye, vagyona, veszedelemben forog nem

kell e' akkor készen várnunk a' megtámadást, akár honnan fenyegeessen az' igen is készeknek kell lennünk; mert csak az szereti voltakép a' szabadságot, a ki tudja, hogy ő azt nem kegyelem útján bírja, hogy azt tőle igazságosan senkiéi nem ragadhatja. Csak az dolgozik szívesen és fáradatlanul, a' ki tudja hogy a' mit szerez, azt magának és övéinek szerzi; ezt pedig csak akkor tudhatjuk igazán, ha érezzük látjuk hogy elég erőnk van visszaverni azt, a' ki szabadságunkat birtokunkat megtámadni bátorodik.

Erre nézve kell nekünk kedves atyámfiai a' honvédelem; vagyis olyan fegyveres polgárok (tehát jól megjegyezzük polgárok, szabad lakosok ne η pedig katonák) a' kik mind saját tűzhelyeiket mind az egész nemzet szabadságát szükség esetében védelmezni akarják, tudják és bírják. Az e' célból felfegyverzett polgárok „honvédők” vagy honvédeknek” neveztetnek, mivel a' hon vagy is haza szabadságának, és a' nemzet függetlenségének megvédésére állítanak fel; azon legfőbb tisztviselő pedig, ki elintézi – a' törvények értelmében – minden helységben kik és hányan fegyverkeznek fel, minő fegyvereket kapjon ki, hol és mikor jöjjenek össze fegyverforgatási gyakorlatokra, kik legyenek a főtiszték, és vezérek, mi legyen kötelessége kinek kinek, stb. Ezen legfőbb tisztviselő Honvédelmi miniszternek neveztetik.

Nem kell ám azért még azt gondolni hogy katoná többé nem lesz; lesznek nekünk jövőben is katonáink, csak hogy nem lesz idegen katonaság az országban, ezen felül nem tartunk annyit katonát mint

eddig: mert a' katonaság mód nélkül sok költségébe kerül az országnak, 's utoljára a' helyett hogy védené a' nemzetet, könnyen használtathatik a' szabadság elnyomására is.

A' honvédelmi miniszternek alá lesz rendelve a' katonaság is, ó fogja azt az ország külön vidékein elhelyeztetni úgy, hogy ott mindenkor több legyen a' hadi erő, a' honnan inkább tarthatni ellenségtől; arra is fog vigyázni, hogy oda, hol a' sziklás föld alig nyújt zab kenyeret a' szegény lakosságnak, katonaság ne igen adassék. A' honvédelem úgy miként ez mostantól fogva Magyarországnak felállítatik, egészen új; régente nem volt szabad másnak kardot kötni, mint a' nemes embernek, később a' nemesség lassanként visszahúzódott, 's ekkor azután az eke mellől kezdték a' parasztot hordani katonának. Most már egészen másképp lesz, minden becsületes ember ha földeskéje van, vagy pedig mesterséget, kereskedést űz, vagy tudományokkal foglalatoskodik, tagja lesz a' honvédelmi seregnek, a' mit „nemzeti őrseregnek” is szoktak nevezni; de ez nagyon is igazságos dolog, mert csak becsületesebben megvédjük hazánkat mi magunk; mint ezt idegenek tehetnék; sőt jóra való ember semmit nem restemé inkább. mint-hogy az ő jószága felett olyan ember álljon őrt, a' kiről azt sem tudja, a' világ mellyik részéből került. Ezen felül szükséges a' honvédelem azért is, mert Magyarország szép ország, és minden szomszédnak fáj rá a' foga. Bizony tudom, hogy az öregek még most is sokat beszélnek a' törökről, francziáról, bur-

kusról, hát még az orosz vagy is muszka, a' ki mindenfelől körül vesz bennünket seregeivel és a' kirdl azt sem tudjuk, mellyik pillanatban ront bé hozzánk. Azért tehát nem szabad készületlenül maradnunk, ne is vonakodjék hát senki beíratni magát a honvédelmi seregbe, ha majd erre felszólíttatik.

Mondtam, hogy ezen kívül katonánk is lesz mert nem kívánhatni, hogy a' mezei gazda, kézműves, kereskedő, 's a' t. mindig csak fegyveres szolgálatot tegyen, a' katonák tehát rendes hadi szolgálatra lesznek, a' honvédelem pedig arra, hogy midőn a' hazát és törvényes királyt veszély fenýíti, mindnyájan fegyvert fogjunk.

e) Oktatás ügyi miniszterről is szóltam, szükség, hogy ezt kissé bővebben is kifejtsem. Oktatás vagy is jó tanítás ép olly szükséges a' léleknek; mint testünknek a' mindennapi kenyér. Az ollyan ember, ki életében semmit nem tanult, rendesen együgyű és tehetetlen szokott maradni. Rászedik azt elől hátul, 's utoljára még a' gyermek is kineveti. Hiába hoznak a' nemzet gyűlésen hasznos törvényeket, hiában fegyverkezünk föl tététől talpig – ha gyermekeink számára iskolák nincsenek, a' hol isteni félelemben és jámbor erkölcsök közt növelkedjenek. A' ki nem tanúi, jó formán azt sem tudja miért van a' világon, 's az ollyan embernek hasztalan mondanók reggeltől napestig, – hogy ügyekezék megérdemlenni a' szabadságot, mások becsülését, embertársai szeretetét: nem tenne ő keresztül szalmát sem, mert nem tudná mire való mindaz, a' mit tőle kívánnak.

Azért tehát minden jó lelkű apa, a' ki eddig jobbágy telkét bírt, melly nem volt az övé, hanem az uraságé – valahányszor gyermekei előtt örömmel emlegeti, hogy többé nem kell kilenczedet, tizedet fizetni terméséből, hogy a' föld, mellyet szántogat most már sajátja, és hogy ő egy szabad honnak szabad polgára: egyszersmind arra is intse őket, hogy iskolába szívesen és szorgalmasan eljárjanak, mert csak úgy fogják megtudni, mit kell tenniük, hogy Isten 's ember előtt kedvesekké legyenek.

Az oktatás ügy miniszterének nagyon sok dolga lesz, mert nálunk semmi nincs olly elhagyatott állapotban, mint a' nép nevelés. O fog intézkedni, hogy helységenként olyan iskolák építtessenek, hol a' levegő meg nem szorul, hol a' gyermekek ne legyenek egymásra halmozva, mint valamelly ólban; mert egészséges lélek mellett ép test is kívántatik. Ő küld majd tanítókat, a' kik oktatják a' népet arra, mit tudnia szükséges és hasznos. Erre nézve nem mondok egyebet, hanem hogy a' jól rendezett falusi iskolából kikerülendő fiúk tíz, tizenöt esztendő múlva kétszer annyi hasznot tudnak majd teremteni gazdaságokból, mint apáik tudtanak.

De az oktatás ügy miniszterének nem kevésb dolgot fognak adni a' közép és fő iskolák is; ha azt akarjuk, hogy ipar, kereskedés és tudományok nálunk is virágozzanak: mező gazdaság ipar és kereskedés táplálják a' szabadságot; tudomány meg vezérteni fogja azt.

Oktatás ügy minisztere Eötvös József báró, legmunkásabb hazánkfiái egyike: vajha sikerülne olly tanácsadókkal öveznie magát körül, kik a' kor és ha-za kívánatait őszintén szívükön viselik.

f) Közmunkák minisztere arról gondoskodik, hogy utak, csatornák, szóval a' közlekedési eszközök, minél jobb karban legyenek: ő tehát utakat csináltat, a' hol nincsenek, helyre igazítatja a' romladazókat, a' hol szükség vas utak iránt is intézkedik, ellátja a' folyókat hajókkal, ha pedig nem hajókázhatok szabályoztatja azokat, gondja van rá, hogy az ország víz-áradások által kárt ne szenvedjen, erre nézve töltéseket, hidakat építtet, egy szóval oda törekszik, hogy ki mit megtakarított, azt ne csak bátorságban lássa otthon, hanem ha kedve van, azt könnyen, gyorsan, és biztosan oda szállíthassa, hol arra nagyobb szükség van, a' hol tehát a' szállított holmi, vagy is czikk ára is nagyobb.

Ő körülveszi magát ollyan emberekkel, a' kik az ország külön vidékeit jól ismerik, s így legjobban megmondhatják hol, és mit kelljen előbb építeni. A' munka vezetését pedig olyanokra bízza, a' kik ahoz különösen értenek, 's illyenek leginkább a' földmérők, vagy rövidebben mérnökök, a' kik ezen pályára hosszas és fárasztó tanulás által készülnek. Hogy pedig ne kelljen Angolországból hozni azokat, kik a' Dunán hidat építsenek, 's gőz malmokat állítsanak, gőzhajókat, gőzkocsikat készítsenek, arra szólítja fel az oktatás miniszterét, hogy először is iparegyetemről gondoskodják, vagy is olly fő iskoláról, hol a'

legjobb eszű és szorgalmas ifiak megtanulhassák, miként kell azon eróműveket készíteni; mert ha magunknak lesznek ilyen embereink, nem szorulunk idegenre, és pénzünket is jutalmul saját hazánkfiainak adjuk.

Még ilyen embereink nem lesznek, hiába csinálunk töltéseket, mert az nem leend egyéb sár-fészeknél, hová ökröstül szekerstül elsülyedünk, hidainkat elszaggatja az árvíz, mint eddig, 's földjeink nagy részét elhordja a' Tisza, Maros és más folyamok.

A közmunkák ministere Széchenyi István gróf a'ki a' francia háborúk alatt katonáskodott, később külföldön sokat utazott és látta hogy az angolok megfrancziákhoz képest mennyire hátra maradtunk, – azóta mindig arra törekedett, hogy a magyar nemzetet vagy mint ő mondani szokta „vérünket” mégegyszer azon magas polczra emelhetné, mellyen valaha őseink állottak. Többi közt mivel látta hogy a magyar nyelv és vele a magyar érzés napról napra mindinkáb hanyatlott – hatvan ezer ezüst forintot tett le a' magyar tudós társaság alapítására, melly tettét a' magyar egyházi és világi urak közül sokan követték. Azért alakíttatott pedig e társaság hogy a magyar nyelv, magyar nemzetiség és magyar tudományosság terjesztésére munkálkodjék. – Széchenyi már 60 év felé jár, de azért olly eleven lelkű és munka szerető, hogy rajta akár-mellyik fiatal ember sem tenne túl. Bár az isten hosszúra nyújtaná még életét, hogy hazájának minél tovább használhatna.

g) Földművelés, kereskedés és ipar ministere arra ügyel, hogy a' mit a' magyar ember természet, vagy a kézműves, gyáros készít – azt illő áron el is adhasa. Ő tehát azon vas és kő utakon, csatornákon mi- ket a' közmunkák minisztere épített olly helyekre ügyekszik szállítani gabonát, gyapjút, bőrt 'stb, hol ezek számára vevők leginkább találkoznak, ha pedig vevő mindjárt nem akad ., vannak lerakó helyek, a' hol bizton marad a' letett jószág mindaddig míg ve- vőre talál. De hogy a' földművelés idő és erő veszte- getés nélkül történjék, hogy a' baromtartás a' gazdá- nak hasznára ne pedig kárával történjék, sok jó taní- tás szükséges, azért lesz gondja a' miniszternek arra, hogy a' műegyetem egyik fő osztálya a' mező gazda- ságnak legyen szentelve. Az ipar melly eddig inkább csak tengett, mint élt, szinte számot tarthat pártfogá- sára, mert nem csak iskolák leendnek az iparosak számára, hanem lesz piac, hol a' szükséges nyers anyagot beszerezhessék, és ismét hol készítményeiket jutalmas áron eladhasák.

Mivel pedig marha dög, jégverés és egyéb csa- pások a' legtakarékosb gazdát is megakasztják olly- koron; ő s' pénzügy ministertől kieszközli, hogy az ország bizonyos helyein – hitelintézetekben – a' jó lelkű és okos gazda pénzt kapjon kölcsön, ne úgy mint eddig, uzsorára; hanem csekély kamat mel- lett. Takarékos magtárak fölállítását eszközli. A' mes- teremberekkel szinte így lesz a' dolog, és sok sze- gény, de jó eszű legény, ki most semmire sem mehet, hanem kénytelen egész életén át másnak lába

kapczája lenni holta napjáig – jó emberek kezesége mellett segély-kölcsönt fog kapni, mit tudom ezer örömmel sietend vissza fizetni, mihelyt isten jobbra segíti

Egy szóval azon lesz: hogy a becsületes, szorgalmas és okos ember becsületessége szorgalma, és tudományának hasznát is lássa.

Ezen ministerséget most Klauzál Gábor ur birja, múlt országgyűlésen követ volt, és ott elszántan küzdött a nemzet szabadsága mellett; most pedig a' martiusi zavarok alatt Pesten mindent elkövetett, csak hogy a' fiatal hév és elkeseredés túl ne csapjon a' korlátokon.

A) Eszterházy Pál berezeg külügyminiszter, ez Bécsben fog lakni, király ő felsége közelében hogy megértse, mi kívántatik Magyarországtól a birodalom többi tartományai érdekében; mert miután azon népekkel egy koronás fejedelmet tisztelünk, szükséges, hogy egymás közt testvéri egyetértésben éljünk, és egymáson kölcsönösen segítsünk.

Az itt elsorolt férfiakból áll tehát Magyarországnak felelős független kormánya vagy is ministeriuma. Most még csak azt kell megértenünk, milly tekintetben felelős, és minő jelentésben független ezen kormány.

Röviden erre azt felelhetjük: felelős a' minister a' nemzetnek; és független bármiféle bécsi és egyéb idegen tanácstól. Első olvasáskor nem is gondolná az ember, milly sok fekszik e' szóban „felelős” meg „független” – de ha azt mondom hogy a' nemzetet szegénységtől és szolgaságtól semmi más meg nem óvhat

nú, mint. az illy ministerium, és hogy azon ezer, meg ezer bajnak, mikkel eddig a' magyarnak küzdeni kellett, örökös fő oka az volt, mert bécsi ministeriumtól függtünk, a' melly senkinek sem adott számot tetteiről, hanem a' mit a' népek véres verítékkal szereztek, azt a' bécsi ministerium kizsarolta, és a' jó isten tudja mire pazarolta el: akkor tudom minden hazafi, bár mi nyelvet beszéljen, hálát adva imádkozik fel istenéhez, hogy a' hazának végre felelős és független nemzeti ministeriumot adott.

Mindenik miniszter felelni tartozván arról a' mit teszen – szünet nélkül igyekezni fog akép cselekedni, hogy a' nemzet javát mozdítsa elő; mert csak így lehet bizonyos arra nézve, hogy midőn majd a' nemzet színe előtt felszólíttatik, adna számot tetteiről, – a' nemzet méltányoló megismerése nem pedig köz roszszalás követendik lépteit.

De ezen felül sok más egyéb ok is szól a' mellett, hogy ezen ministerek, vagy is kormányzók mindenkép a' nemzet javára fognak törekedni: itt nőttek fel köztünk, ismernek bennünket mint saját magukat, nem hogy félnének a' magyar őszinteségtői mint a' bécsi idegen ministerekkel történt, kik azt hitték, és híresztelték mindenfelé, hogy a' magyarnál vadabb és nyersebb nép széles e' világon nincsen; ők maguk is igaz magyarok lévén jól tudják mi hiával van Magyarország; míg ellenben az eddig volt bécsi kormány csak könyvekből ismeré a' magyart, vagy – a' mi még százszor roszabb, egyes magyarországiak jelentéseiből, melly utóbbiak gyakran nem hogy em-

lítették volna bajainkat, hanem inkább új zavarokat támasztottak, csak hogy a' zavarosban kedvök szerint halászhassanak.

Eddig a magyar ifjú hiába tanult, sok költséggel, és végtelen fáradsággal szerzett tudományának hasznát nem igen veheté, mert a' hivatal osztásnál nem arra néztek: ki mit tud, és ki hogy képes a' haza javára dolgozni, hanem hogy kinek mennyi a' pártfogója. Minden legkisebbért Bécsbe kellett szaladni, ott a' nagy urakat rendre jární, és utoljára is nem mindig az hozta meg a' győzedelmet, a' ki mellett az igazság szólt.

Most a' kormány Budapesten leend az ország szívében, 's az ügyes bajosnak nem kell előbb németül tanulni, hogy keresetét előadhassa, nem is kell a' szegénynek attól tartani, hogy számára az igazság a'-tai meg nem nyilandnak; mert az igazságot isten arra teremte, hogy a' jó embereknek védelme legyen a' rosszak ellenében; nem pedig azért, hogy mindig csak annak szolgáljon, a' ki jobban megtudja fizetni fáradságát.

Országos tanács, és egyéb fő hivatalok.

Elmondtam eddig hogy István ő fensége teljes hatalmú királyi helytartó és nádor, ki Budán lakik, és koronás királyunktól hatalmat nyert arra, hogy hazánk törvényei szerint tehesse mind azt, a' mi a' nemzet szabadsága, és az ország boldogítására megkívánható; elmondtam, hogy a' felelős független nemzeti minisztérium, vagy magyar főkormány miképen fogja eszközölni egyenként, és együtt véve mind azt, mi

e' hazát erőssé, és népét munkálkodóvá szabadabbá tegye. Ám de maguk a' miniszterek nem győznék a' végtelen sok munkát főképp olly nagy országban mint édes hazánk, mellyben most már, ha Erdéllyel egyesülni fog, tizenöt milliom ember lakik és a' mellynek kiterjedése (Erdéllyel együtt) majd hat ezer négy szögű mértföld.

Ez okból először is lesz „Ország tanács” más-kép „álladalmi tanács” mi egyébiránt ott, hol „népképviselet” van, vagy is a' hol a' nép részt vé-szen a' törvényhozók, megyei tisztviselők, és közsé-gi előljárók választásában 's a' hol felelős miniszterek vannak, – – nem bír olly nagy fontossággal, mint egyebütt. – Maga ezen tanács hazánkban közvetlen, azaz egyenesen nem fog tehetni semmit, mert ha a' miniszter nem akar ezen tanácstól valami javaslatot elfogadni, erre ót nem kényszerítheti, sőt a' miniszte-rek ellenkezőt is tehetnek, 's bizonyára gyakran fog-nak is tenni mint a' mit e' tanács akarna.

De azért épen nem mondhatni, hogy az álladal-mi tanács egészen fölösleges. Ugyan is ezen tanács tagjai az ország lakosainak minden osztályiból fognak kiszemeltetni – papok, katonák is ülhetnek benne, 's így midőn a' miniszter valamelly törvény javaslattal akar a' nemzet gyűlés eleibe lépni – kikéri a tanács véleményét, ugyan azt teendi ollyan intézkedéseknél, mellyek az egész országot illetik; 's minthogy a' pél-da beszéd szerint több szem többet lát – a' tanács beszólásából sok jó származhatik.

Egyébiránt magok a' miniszterek is tagjai lesz-

nek a' statustanácsnak, 's ha a' dolgot jól felfogtam a' miniszter elnök lesz szükségkép ezen tanács elnöke is.

Magától értetődik, hogy a' teljes hatalmú királyi helytartó ha tetszik neki megjelenhet a' ministerium ügy szinte az állodalmi tanács üléseire; a' mikor aztán az elnökség néki fog át adatni. – Altaljában pedig én azt hiszem, hogy a' status tanácsba bejuthatni inkább kitüntetés lesz, mint hivatal. Erről, mint sok másról országgyűlésünk még nem intézkedett, pedig jó lett volna ezeket is tisztába hozni legalább ideiglen.

Több dolguk lesz azon hivataloknak, mellyekkel minden egyes miniszter fog bírni; az ilyenek „miniszteri- vagy kormány osztálynak” hivatnak, 's több vagy kevesebb ágra oszolnak a' szerint a' mint a' miniszter hatásköre nagyobb vagy kisebb. Minden illy osztálynak lesz feje, a' kit osztályfőnöknek neveznek. Hány alosztálya legyen valamely miniszterségi osztályzatnak, ezt általjában 's előre meghatározni nem lehet de nem is szükséges, elvül azonban nem árt kitűzni a' lehető legnagyobb egyszerűséget annyival inkább, minthogy a nagyon is mesterkéltn felosztás előli az elevenséget, 's a' dolgok menetét kellenél lassúbbá szokta tenni, miből aztán idővel úgy nevezett bureaucratia (bürokratzia) szokott kifejlődni, a' mi nem más mint a' hivataloskodók uralkodása. Ennél nincs veszélyesb az országok és nemzetekre nézve, minthogy a' nagyon is mesterséges hívtál osztályzás képes semmivé tenni a' fejedelem és nemzeti képviselők legnemesb törekvését is; ellen-

ben nincs annyira való tehetsége sem, hogy saját magától legkisebb jót is tudna eszközölni.

Némellyekre nézve azonban már meglehet állapodni, így például az oktatás ügyi ministeriumban legalább két osztály leend, mellyek egyike kizárólag a' nevelés és oktatás iránt intézkedik, tehát inkább csak a' tudományok körében; a' másik ellenben az oktatók polgári állása 's biztosítása körül foglalkodik. Azt is jó lesz itt megjegyezni, hogy ezentúl a' törvényesen bevett vallásokra nézve különbség nem lesz, és így mindnyájan egyenlőkép részesülnek az állodalom kedvezéseiben.

Vannak azonban olly kormány ágak mellyek a' legnagyobb egyszerűség mellet is több rendbeli osztályozást kívannak: ilyenek leginkább a' belügyek és finantz vagy is pénz ügy ministeriuma; épen azért e' felosztásokat legjobb magukra az illetőkre bízni. *)

Ugyan azt mondhatjuk az osztályok személyeztéről, a' hol egyébiránt elvkép megjegyezhetni, hogy fölösleg számban ne legyenek, mert az ország senkit nem fizet azért, hogy heverjen; más részt meg merő gazdálkodásból ne szállítassék le számok annyira, hogy aztán a' sok munka miatt lélekzetet is alig vehessenek, mert ekkor a' dolgok kívánt menete el nem érethetnék.

Hihetőleg ezen főhivatalokhoz járul még a' „Pe-

*) Azon esetre, ha e' munkácskám kelendőségre talál, szándékom az itt röviden érintettekről részletesen és tudományyszerűleg írni.

csétőri hivatal” is, honnan az ország többi törvényhatóságával a’ ministeri intézkedések közöltetnek.

Az országos főhivatalokhoz tartozik még a’ „Perzsüntető törvényszék” mi arra való, hogy új ítéletet mondjon azok számára, a’ kik valamely törvényszék ítéletével megelégedve nincsenek, vagy azért, mivel azt hiszik, hogy az Ítélet nem alapos, és így nem igazságos, vagy azért, mivel ügyököt nem tartják azon bíróság eleibe tartozónak, melly előtt a’ per lefolyt „Fő törvényszéknek” is nevezhetni azért, mivel a’ keresetnek, akár polgári akár büntető tárgyi legyen; ítélete által vet véget.

Míg a’ törvény erre nézve intézkednék, megmarad a’ királyi és hétszemélyes tábla eddigi gyakorlatában.

Ezen főhivatalok ‘s ezekhez tartozó osztályok mind Budapesten a’ minisztetség székhelyén állítanak fel.

Következnek ezután az egyes „törvényhatóságok” országszerte; e’ tekintetben az ország felosztása változatlanul megmarad, és így a’ hány a’ megye, annyi törvényhatóság; ezenfelül a’ jász, kun és hajdií kerületek. Minden törvényhatóságnak leszen elnöke; ez veszi a’ kormány rendeleteket, ‘s azok teljesítését felelet terhe alatt tartozik eszközölni. Leszen a’ hatóság fő, vagy székhelyén közigazgatási hivatal úgyszinte törvényszék polgári és bűnpörökre nézve.

A’ közigazgatás végre hajtja a’ törvényeket valamint a’ miniszteri rendeleteket is; átaljában pedig ő ügyel a’ rendre, örködik a’ közbátorság felett, elhá-

rítja a' közlekedés akadályait, szemmel tartja a' megyebeli tanító és nevelő intézeteket, behajtja az adót, kezeli a keblében lévő közpénztárakat, 's elnöke által a' kormánynyal közvetlen érintkezésben áll.

A törvényszék polgári vagy büntető, amaz arra való, hogy ott az egyes polgárok vagyoni keresteiket megindítsák; az utóbbi pedig hogy a' büntető' törvények szerint eleibe tartozó esetekben ítéletet hozzon. Hazánk mind két tekintetben nagy változáson fog keresztül menni, mert a' legközelebbi nemzetgyűlésen új polgári és büntető törvénykönyvet kapunk, vagy is inkább csak ez után lesz még majd törvénykönyvünk, minthogy eddig csupán csak törvénygyűjteményeink voltak.

Olly szükséges nekünk e' kettős törvénykönyv, mint a' harapás kenyér; mert eddig a' sok össze vizsgálva hányt törvény mellett igen gyakran sem a' bíró, sem a' felek nem tudhaták, mihez kelljen voltakép tartani magukat.

De eddig nem is lehetett jóra való törvénykönyvet kívánnunk se, minthogy más törvény alatt élt a' a' pap, más alatt a' katona, és ismét más törvényei voltak a' városi lakosnak és mások a' parasztnak. Kitudhatott volna itt kellőkép eligazodni. Most már hála istennek másképp áll a' dolog – egy törvény lesz e hazában minden emberre, és az úrnak vagy nemesnek semmivel sem lesz más szabadsága mint a' nép bármely tagjának: ezt barátim „törvény előtti egyenlőségnek” nevezzük. Nagy lépést tettünk a boldogulás felé; mert míg a' törvény előtti egyenlőség

valamely országban ki nem mondatik, addig mindig találkozhatnak emberek, a kik nem csak a' törvény előtt, de egyebütt is elhitetik magukkal, hogy ők különbek isten egyéb teremtvényeinél, csupán azért, mivel nekik a' törvény jobban kedvez. A' ki pedig így gondolkodik, azzal ugyan bajos boldogulni.

Mihelyt az új törvénykönyv elkészül, azonnal esküdt székek fognak felállítatni: azaz ott hol majd törvényszék tartatik, nem csupán urak fognak ülni, hanem a' nép választottai is. Azért nevezik pedig eskütszéknek, mivel a' tagok esküt tesznek le arra, hogy igaz lelkiismeretek szerint fognak szólani, ha véleményük iránt megkérdetnek.

Az esküdszéken, egy elnökön, 's a' tagokon kívül lesz olyan, a' ki a' vádat tisztán és értelmesen előadja, az előfordult esetre vonatkozó körülményeket elsorolja – ez vádlónak nevezetik, 's mindenkor az ügyvédi osztályból választatik vagy a' törvényszék által, 's ekkor közvádlónak mondatik, vagy pedig maga a' keresetet indító fél által.

Egy másik törvénytudó a' vádlottat védelmezi, 's ezért védőnek nevezetik, ó a' vádlott ártatlanságát az által ügyeszik megmutatni, hogy a vádló állításait megczáfolja.

Az ilyen törvényszéki szóváltást az esküdszék tagjai mind végig legnagyobb figyelemmel hallgatják, gondolkodnak a' hallottakról, egybe vetik a' mit vádló és védő úgy szinte a mit a' vádlott maga vagy a tanúk mondtak; nagy figyelemmel kell pedig len-

niök azért, ne hogy az ártatlant valamikép elítéljék, vagy a' bűnöst felmentsék.

Mikor a' vizsgálat bevégeztetett, egy mellék szobába vonulnak hogy a' dologról tanakodjanak, utoljára pedig kimondják igaz lelkükre, hogy a' vádlott „bűnös” vagy hogy „nem bűnös”. Ha egyik rész bűnöst, a' másik nem bűnöst mond, az fogadtatik el, a' mit többen mondanak.

Ha az esküdtszék bűnöst mond, az ügy átadatik a' törvényszéknek, hol már csak arról ítélnek a' bírák: „minő büntetés szabassék a' vádlottra”.

Sok jó oldala van az esküdtszéknek, a' minthogy ezt isten segítségével hazánkban is nem sokára tapasztalni fogjuk. Itt én csak annyit mondok, hogy a' tárgyalás nyilván és élőszóval történik, szabad ehát hallgatónak is jelen lenni, mi által az ártatlánág védője új bátorságot nyer, a' gonoszság pártfogó-a pedig megriad; megvesztegetésre alkalom nem igen marad, és ha a' vádlottnak megengedtetik, hogy azon tagokat vissza utasíthassa, kik iránt nincs bizalma, ekkor a' személyes boszú és ármány végkép kizáratik.

Egyébiránt az esküdtszékek behozatala olly nagy fontosságú, hogy erről különösen és bővebben kell írni, 's én hiszem hogy hazánkfiak közt találkoznak nem sokára kik ezt teljesítsék.

Látni való az eddigiekből, hogy a' király maga ezentúl nem fog intézkedni az ország dolgai fölött más értelemben, mint ezt a' miniszterek tanácsolnifogják: és ez igen is helyén van, minthogy a' király

személye szent, 's így & kérdőre vonni nem lehet. De ha a' király rendelete alatt ott fog állni az illető miniszter neve sajátkezüleg aláírva, akkor mindjárt tudni fogja kiki, hogy ezen intézkedésért kit vonjon a' nemzet feleletre.

A' miniszterek állása, mint láttuk – nem leend könnyű, nem csak azért, mivel a behozott állapot egészen új, hanem mivel Bécsből bizonyos emberek mindig argusszemekkel fogják nézni a magyar kormány lépteit. Azon kell lennünk hogy az örökös tartományok a' kivívott szabadságban velünk versenyt haladjanak; ép azért kötelességünk őket mindenkor jó tanácssal segíteni; megkívánja ezt saját magunk érdeke, mert mondjanak mások bármit, én azt tartom, hogy hazánk új szabadsága még most csak úgy lehet biztos, ha. Bécsben is szabadelvű kormány igazgató

Kell ezenfelül törvényhozásunknak máskép is intézkednie, péld. hogy a' sajtószabadság minél kevésb korlátok közé szoríttassék, 's hogy az írók joga, vagyis az úgynevezett írói tulajdon biztosíttassék, ezen felül pedig az írók koronkénti botlásai túlságos keménységgel ne büntetessenek; – mert elég szomorú példa van ám rá, hogy utoljára a' legjobb felelős kormány is tévutakra jutott leginkább azért, mivel a' sajtótörvények már magokban igen szigorúak voltak, éhez járult még, hogy ezen törvények alkalmazásánál a' miniszterek nagy befolyást tudtak magoknak szerezni: így aztán az íróknak nem igen volt

kedvük a' kormány eljárása ellen elég erősen föllépni, lassanként a' sajtó ballgataggá lőn, a' kormány pedig elhiteté az ország nagy részével, sőt utoljára tán maga is elhitte, hogy jó utón jár: és a' tévedés gyakran csak akkor vétetett észre, midőn a' visszalépés vérontás nélkül többé meg nem történhetett.

Továbbá az eskütszékek össze állítása is nagy figyelmet kivan, mert ha a' tagok kiszemelésénél a' hatalomnak nagy befolyás engedtetnék, ezen institutio – minél nincs egy egy üdvösebb az emberiségre nézve ha jól kezeltek – átka lehetne a' nemzet függetlenségének, 's a' szabadság legszebb csiráit fojthatná el.

A' szabad összegyülekezések 's vitatkozások szinte hatalmas óvószér a' kormány túlcsapongásai ellen; csakhogy ezen gyülekezeteknek mindenkor a' törvények értelmében kell végbe menni; így például – megkívánhatni, hogy a' hatóság a' tervezett összejöveteletről előbb értesíttessék, nem azért, hogy engedelmet adjon, mert szabad országban illyesmire szükség nincs, hanem hogy emberei által ügyeljen arra, nehogy egyesek heve törvény iránti tiszteletlenségbe törjön ki. Céljok az illy összejöveteleknek: el nem ferdített megvitatása a' napi eseményeknek, 's az erők öszpontosítása hazafias célokra; hasznosak tehát ezen összejövetelek mindenütt, ott pedig, – hol mint nálunk – a' népben még nincs elég rokonszenv és szeretet a political tárgyalások iránt, úgy szólván szükség-

gesek, mert mintegy megkedveltetői lesznek a' szabadságnak.

Olly széles alapra helyzeti honvédelem, mint a' legújabb törvényjavaslatban látható, hathatós ellen-szere a' netán túlságig menő centralisálási vágynak, vagyis inkább kísérletnek; ez mintegy külmeze a' szabadságnak, 's mondhatni hol jól szerkezett nemzetörtség nem létezik, ott a' szabadság, mint a' mez nélküli test, számtalan alterationak van kitéve.

Egyenes törvények is kellene, mellyek a' felelős kormány cselekvésének határait kijelöljék; 's e' tekintetben nem árt például törvényben kimondani: hogyha a' nemzetgyűlés többsége a' kormány iránt bizalmatlanságot szavaz, a' ministerium törvényes hatása azonnal megszűnik, minek következtében a' kormány lelép. Történnék ez azon elvnel fogva: hogy szabad nemzet kormányát csak azok vihetik, kik a' nemzet bizalmát bírják; e bizalmat pedig ott, hol igazi népképvisélet van életben, bírni megszűnt mind az, ki ellen a' nemzet gyűlés többsége rosszalólag nyilatkozik.

Gyakorlati haszna ez elvnek abban mutatkoznék leginkább, hogy a' király iránti szeretet kapcsai nem tágulnának minden kormányváltozásnál; annál kevésbé történhetnék pedig az, a' mit Europa egyes országaiban már nem egyszer láttunk megtörténni, hogy t. i. a' minisztérium buktában magával sodorja a' fejedelmet is.

Végül van még egy körülmény a' mire főleg ha-

zánk törvényhozásának különösen kell ügyelni, 's ez: önálló, szabad, gyámszerű vezérlettűi ment *községi hatóság*. A' képviselő behozatalával megszűnik a' megye szerkezet azon történelmi minősége, mellyhez képest ekkorig a' megyék voltak alkotmányunk védbástyái mindenféle megtámadások ellen: ha valamiért, bizonyosan ezért a' magyar nemesség emléke dicsőségben fog ragyogni a' történetek lapjain, a' későbbi nemzedék ajkain pedig áldás közt marad fen, mert örök igazság gyanánt áll az, hogy a' nemesség orzá több mint nyolcz száz éven át a' magyar szabadságot; ma pedig illy hosszú idő leforgása után a' nemesség volt az, ki a' népet az alkotmány sáncaiba héemelé.

A' magyar nemesség szerepe sz. Istvánnál kezdődik, 's tart 1000-tól 1848-ig; mátol fogva a' „magyar nemzet” alkotmányos léte kezdődik; eddig a' nemesség maga küzdött szabadságai ügyében, mátol lógva vele együtt mindnyájan küzdünk a' nemzet függetlensége, szabadsága, jólléte mellett.

Hogy pedig – előbbi tárgyamhoz visszatérőleg – siker koszorúzza küzdésünket, gondoskodjunk szabadságunk minél több biztosítékáról, olyanokról, mindkét példakép eddig elsoroltam, 's mik közt nagy fontosságot tulajdonítok az utolszor említettem községi hatóság szabad mozoghatóságának.

A községi rendszer egyik életére a' közigazgatásnak, és ha valahol, itt kiváltképen kell vigyáznunk,

nehogy a' felelős kormánynak nyitott szabad működésből, különösen a' törvények, 's egyes rendeletek gyorsabb végrehajtásából hazánkra háromló hasznok reményében – a' kelletténél messzebb mehető centralisatio előtt tárjunk kaput.

Ha az eddig mondottak nyomán azt kérdezné tőlem valaki, mennyivel lesz tehát jobb a' nép sorsa ezentúl, mint eddig vala' annak azt felelném, hogy végtelenül sokkal, olly sokkal, hogy ha a' nép elég érett volna ennek kellő megértésére, nem bírna elég hálát adni Istenének a' vett jótéteményekért. Jól tudom én, hogy még most népünk nagy része illy „hirtelen” átmenetet felfogni nem képes; de van a' számára kinyert javakban sok ollyan is, minek hasznát – ha a' bizalmatlankodás első percei elmúlnak, – már most átlátandja. Hlyen kétség kívül az úrbéri tartozások megszűnte; ezt érti, mert érzi, látja. Egyéb iránt ez sem áll az ország valamennyi részirül, mert teszem például – Zala, Somogy megyében, Jászkun-ságban, úgy szinte sok más nagyobb községben találkozni fognak elegenden, kik az igazság gyorsabb kiszolgáltatása, választási jog gyakorlata, közös teherviselés messze ható hasznait felfogni, és annak szívből örvendeni képesek lesznek.

Ott pedig hol a' népnevelés – nem mondom meg, kinek gondatlansága következtében – annyira elhanyagoltatott, hogy a' nép a' testvériség oda nyújtott ajándékától is vissza ijed, ott szent kötelessége

minden értelmes honpolgárnak oda munkálni, hogy az új rend iránt minél nagyobb részvét, minél nagyobb rokonszenv gerjesztessék. A' mi elmúlt, elmúlt; azt újra visszahozni akarni most már honárulás, érte sopánkodni kábaság; egyébiránt az átalakítás olly kíméletével történt bizonyos érdekeknek, hogy azok, kiktől a' nép józan capacitatióját leginkább megkívánhatni, az új rend mellett sem igen találандnak okot panaszkodásra.

Azért hát csak rajta hazafias buzgósággal, hisz az, miért munkálkodni fogunk, szabadság és polgári jólét, független erős nemzet, nagy és boldog haza, Isten országa már itt a' földön.